

DE WRIKKER cvba

DUURZAAMHEIDSVERSLAG

hoe wij werken - denken - handelen

Inhoud

5 Voorwoord

7 Wie wij zijn

15 Hoe wij werken

25 Voor wie wij werken

27 Met wie we samenwerken

29 Onze impact op het milieu

39 De wereld rondom ons

Voorwoord

Wat is die duurzaamheid?

Duurzaamheid wil zeggen: op zo'n manier leven en werken, binnen de limieten van de bestaande ecologische omgeving, zonder het welzijn van toekomstige generaties aan te tasten. De overgang naar een duurzame ontwikkeling gaat ten voordele van de huidige samenleving, en bouwt een betere en meer veilige toekomst voor onze kinderen en kleinkinderen.

Ons eerste duurzaamheidsverslag verscheen in 2010. Dit is een update. Sinds ons ontstaan hechten we veel belang aan maatschappelijk engagement en respect voor het milieu. We hebben onze bezorgdheden nooit onder stoelen of banken gestoken, maar hebben er ook nooit veel lawaai over gemaakt. Veel van onze klanten weten maar al te goed op basis van welke keuzes en principes wij onze drukkerij jaar na jaar vormgeven.

Vandaag echter merken we dat een hoop bedrijven de termen 'duurzaamheid' en 'maatschappelijk verantwoord ondernemen' (MVO) naar buiten brengen. Dat doen ze echt niet altijd vanuit hun idealisme, bekommernis of engagement naar bepaalde groepen in de samenleving. Ze grijpen het eerder aan als een economische opportuniteit, een kans in de markt, een eco-sausje over hun bestaande bedrijf!

Bij De Wrikker is duurzaamheid geen groen vernislaagje, het is de bestaansreden van onze onderneming.

Op vlak van onze communicatie naar klanten, belanghebbenden en sympathisanten heeft dit verslag natuurlijk ook een meerwaarde: we willen duidelijker laten zien wat wij denken, doen en voelen.

Het is eigenlijk heel simpel: wie maatschappelijk verantwoord onderneemt, behoort ook verantwoording af te leggen voor de maatschappij. Die vanzelfsprekendheid verdient extra aandacht, omdat steeds meer consumenten het belangrijk vinden dat ondernemingen hun duurzaamheid bewijzen. Zij nemen geen genoegen meer met alleen maar een keurmerk of een groene beginselverklaring op de verpakking, en gelijk hebben ze!

Belanghebbenden (of stakeholders)

Dit verslag richt zich naar alle belanghebbenden in en rond onze werkplaats.

Wie heeft er belang bij een duurzame bedrijfsvoering bij De Wrikker?

- > *alle werknemers, leden van onze algemene vergadering, huurders, alle klanten en trouwe externe partners, omwonenden*
- > *andere bedrijven, organisaties en handelaars in de buurt, leveranciers, adviseurs en dienstverleners*
- > *onze omgeving, onze planeet*

Het doel van dit verslag is om aan al deze belanghebbenden inzicht te geven in de organisatie en (duurzaamheid)activiteiten van De Wrikker.

Dit verslag legt logisch gezien de nadruk op milieu-

aspecten, klanteisen met betrekking tot duurzaamheid en de sociale aspecten van de organisatie: hoe zit onze organisatie in elkaar en wat doen we voor onze medewerkers en de wereld waarin we leven?

Wij gaan niet elk jaar een verslag als dit voorleggen, dat heeft ook geen zin. En het is vaak te druk, de zorg voor het werk van onze klanten primeert. Wij hopen echter met dit duurzaamheidsverslag meer inzicht te kunnen geven in onze organisatie, onze activiteiten in heden en verleden, en onze houding naar de toekomst.

Heb je vragen over dit verslag of over cvba De Wrikker? Neem dan contact op met ons!

Tijdljn

De Wrikker ontstond in 1975 met de overname van een oude typodrukkerij. Het was van bij de start een collectief. Dat kaderde in de sfeer van die tijd en het is altijd zo gebleven.

1975

De Wrikker uit de startblokken. Een oude typodrukkerij in de Antwerpse Prinsstraat is ons werkterrein. In die tijd is drukwerk relatief duur. De Wrikker helpt actiegroepen en verenigingen aan goedkoper drukwerk en biedt hulp voor de voorbereiding ervan.

1976

De teksten zetten met loden en houten letters blijkt een tijdrovende bezigheid te zijn; al snel schakelen we over naar offsetdruk. De garagepoort van de drukkerij wordt vervangen door een glazen uitstalraam met daarin een draaiende offsetmachi-

ne. Gaandeweg krijgen tijdschriften een belangrijker positie in het werkvolume. Kwaliteit zit in die periode vooral in de snelle dienstverlening en souplesse.

1990

Met de groei van de drukkerij wordt het noodzakelijk om uit te kijken naar een echt bedrijfspand. We verhuizen naar de Patriottenstraat in Berchem. Oude machines worden vervangen door en aangevuld met nieuwe, de eerste generatie medewerkers krijgt er nieuwe collega's bij en de afdeling reprografie speelt in op nieuwe evoluties zoals zetwerk en computerlay-out.

1999

De afdeling drukvoorbereiding en lay-out (prepress) verhuist naar de verbouwde achterbouw. Het atelier beneden krijgt meer ruimte doordat

de afwerking verhuist naar huisnummer 27 door middel van enkele praktische doorgangen. Ook de voorbouw krijgt een grondige opknapbeurt en biedt nu onderdak aan nog meer bevriende organisaties. Vanuit ons engagement wordt opnieuw gekozen voor goedkope verhuur van lokalen en vergaderruimte.

2000

In oktober barst een driedaags feest los om 25 jaar De Wrikker te vieren. De ingrediënten? Een receptie, een fuif, een tentoonstelling, een koffiematinee en vooral: veel enthousiaste reacties!

2002

De afdeling prepress gaat volledig digitaal. Gedaan met films knippen en plakken, gedaan met duistere manoeuvres in donkere kamers, pdf's krijgen een prominente plaats in de aanloop naar het drukproces. Alle chemische producten worden verwijderd uit de drukkerij en we kiezen voor een

milieuvriendelijke CTP-techniek (Computer To Plate) met bijhorende workflowsoftware.

Omdat we bewust kiezen voor hernieuwbare energie en die sector willen steunen, investeren we in de plaatsing van zonnepanelen op het zuidgerichte dak van de prepressafdeling.

Een doorlichting van onze organisatie en structuur laat ons makkelijker de transitie van vzw naar cvba maken. We gaan voor een integrale kijk op onze organisatie: visietekst, missie, waardenkader, evaluatiesystemen en communicatie.

De Wrikker installeert als eerste Belgische drukkerij de Heidelberg Printmaster EcoColor, een vierkleurenpers die het zonder alcohol kan stellen én geen koeling nodig heeft. Dankzij een serieuze upgrade van onze prepress-software verloopt de overgang van opgemaakte naar gedrukte documenten nog vlotter en foutlozer, en wordt de inktsturing op de nieuwe pers automatisch afgesteld: snellere

inktafregeling, minder papierverbruik, geen nood aan gekoeld water, meer kwaliteit.

2008

Modernisering prepress is opnieuw aan de orde, nu met de CTP-techniek die 'Azura' heet: chemie-loze productie zonder permanente waterconsumptie. Ons waterverbruik halveert. Er wordt alweer een hoop tijd gewonnen door de upgrades van workflowsoftware ... Levenslang leren!

2012

Een nieuwe moderne server integreert andere servers en computers. Dat levert een behoorlijke stroombesparing op. Oude servers vinden een nieuw leven in bevriende organisaties.

2015

Digitaal drukken! We kunnen vanaf nu de kleinste jobs de dag zelf afwerken.

2017

Een kans die we als drukkerij niet kunnen laten liggen: twee oude stansmachines staan achteraan een beetje te pronken. We gebruiken ze om vormen uit te drukken/ kappen in papier: letterpress of stanzen.

2018

We vervangen onze digitale printer door een betere. Dit soort machines gaan niet zo lang mee en de evolutie gaat snel ...

2019

Nieuwe drukpers ... De oudere alcoholvrije (grote) vierkleurenpers wordt vervangen door een nieuwe. Ze kan onder andere twee kleuren per kant drukken en bezit een uitgekiend controlesysteem. Snelheid is hier ook opnieuw een niet te onderschatten factor.

Wordt vervolgd ...

Binnen de cvba-structuur zijn wij als personeel allemaal lid van de raad van bestuur en de algemene vergadering. Aan de tafel van de algemene vergadering zitten ook 'externe' aandeelhouders. Zij hebben een functie als klankbord en leveren een bredere kijk op onze dagelijkse activiteiten.

Binnen De Wrikker organiseren we bestuursaangelegenheden en management van bepaalde zaken soms in werkgroepen. Elke werknemer is bij ons een partner in overleg en management. Op deze manier willen we de betrokkenheid uiterst optimaal houden tussen alle collega's.

'vzw De Wrikker' - een aparte organisatie - beheert de gebouwen en volgt de huurovereenkomsten op. Zodoende is de cvba ook één van de huurders.

Schakels in onze ketting

Omdat een drukkerij werkt via een logische kettingproductie overlopen we de afdelingen kort in diezelfde volgorde en geven een beschrijving van de werkzaamheden. Elk hebben zij hun eigen milieu-effect in het proces, wat we ook graag even verduidelijken.

Onthaal / administratie

De Wrikker maakt er een punt van eer van om een duurzame en eerlijke relatie met zijn klanten te onderhouden en maakt daarom duidelijke afspraken over prijs, snelheid en kwaliteit. In de werkplanning draagt een goed evenwicht tussen tijd en werk bij tot een evenwichtige, harmonieuze samenwerking tussen de collega's.

 Hier leggen we de basis voor een zuinig en efficiënt werkproces. Naast orders verwerken en planning, calculatie en administratie levert deze afdeling naast papier en afval zoals

tonercassettes geen extra milieubelasting. Lege tonercassettes (drukkerij, privé, huurders, buurtbewoners) worden op ons inzamelpunt verzameld ten voordele van Natuurpunt. De vereniging krijgt hiervoor een kleine vergoeding per cassette ter ondersteuning van hun werking.

Prepress

De prepressafdeling zorgt bij De Wrikker niet alleen voor opmaak en ontwerp maar uiteindelijk ook voor de onmisbare stap in een drukkerij: de nauwkeurige verwerking van bestanden tot kleurgescheiden drukplaten. Aangezien de creatie van documenten naadloos aansluit op de pdf-workflow is die dienstverlening optimaal. Verder levert deze afdeling allerlei extra diensten in het verlengde van de dagelijkse werkzaamheden: het webklaar maken van bestanden, fotografie op maat, illustraties en samenwerking met externe partners voor specifieke zaken.

 Milieuaandacht staat ook hier centraal, ook al gaat alles tegenwoordig zijn digitale gangetje. Sinds 2004 is er geen apparatuur meer aanwezig voor filmontwikkeling of plaatontwikkeling (chemieloos!) en wordt alleen via digitale verwerking het beeld op de drukvorm geplaatst. Het afval is beperkt zoals op een administratieve afdeling: papier, toners/ cartridges, klein bedrijfsafval. Een airco-installatie in de ruimte van de CTP-machine zorgt (enkel bij té warm weer) voor koeling. Bij de CTP-machine zelf is het spoelmiddel een chemieloos afvalproduct (gesloten systeem zonder spoelwater).

Drukkerij

Een drukkerij drukt. Het centrale proces is het overbrengen van beeld en tekst op papier. Dit met oog voor detail en precisie. Evenwicht en beheersing zijn termen die een drukker niet vreemd zijn.

 Milieugewijs wordt op deze afdeling niet kwistig met materiaal omgesprongen. Meerdere malen worden de eerste testvellen overgedrukt om afval te beperken.

Het regelmatig onderhoud van machines draagt ook bij tot de kwaliteit en de levensduurte ervan. Toch is dit de afdeling waarin het meeste restafval achterblijft. Inkten, lege inktblikken, folies, poetsdoeken, spoelwater, gebruikte platen, plaatreiniger ... Al deze producten worden apart afgevoerd naar verwerkingsbedrijven. De grootste hoeveelheden echter (papier, drukplaten) dienen 100% als grondstof voor nieuwe producten.

We spelen ook een andere troef uit: alcoholvrij drukken met vegetale inkten op milieuvriendelijke papiersoorten!

Afwerking

De laatste schakel is de belangrijkste: de eindafwerking van producten krijgt hier de 'touch' die wordt gezien. Time-management en de liefde voor het papier staan hier centraal.

 Ook hier is milieu belangrijk: afvalbeperking is een hoofdzak. We scheiden alle afval en houden nog recupereerbaar materiaal apart: papier en karton, lege kleefbandrolletjes en nietrollen, palletten, hardboard, kartons, golfkarton, snijafval. Knutselaars komen het afhalen.

Levering

Voor levering van onze afgewerkte producten maken we vaak gebruik van groene koerierdiensten. Ze laten toe pakketten en leveringen te combineren. Zowel auto als fiets doen hierbij hun ding.

 CO₂* en fijn stof zijn ons in onze steden niet vreemd. Bij voorkeur combineren we pakketten voor verschillende steden en maken we in Antwerpen hoofdzakelijk gebruik van de trapkracht van de eeuwig vriendelijke fietskoerier!

Onze diensten

De Wrikker biedt verschillende diensten aan die met elkaar in verband staan. Wij geven publicaties en ander drukwerk vorm en kleur, drukken ze en staan zelf ook in voor de afwerking ervan en voor digitale toepassingen. Waar nodig werken we samen met externe partners en sociale werkplaatsen (zie p. 27).

* Belangrijke noot: Vandaag de dag hoor je bedrijfsleiders met hun breedste glimlach verklaren dat hun bedrijf CO₂-neutraal is. Zelfs drukkerijen! Een geknutselde berekening waar hoe dan ook geen kop of staart aan zit. De complexe productie van een drukpers is als bij een auto ... Nooit kan je de uitstoot voor de vervaardiging ervan neutraliseren door ermee te rijden. Geloof het dus maar niet.

“Cooperatives are a reminder to the international community that it is possible to pursue both economic viability and social responsibility.”

United Nations Secretary-General Ban Ki-moon

Collectief

Statuut

Iedereen bij De Wrikker werkt onder hetzelfde bediendenstatuut, en de lonen zijn op gelijke basis berekend. Enkel anciënniteit maakt bij ons een verschil. Nieuwe collega's krijgen een startloon dat na vijf jaar wordt gelijkgeschakeld met het loon van de andere medewerkers (anciënniteit niet meegerekend).

Beslissen

Eén persoon, één stem, is de filosofie van een bedrijf in zelfbeheer (zie p. 16-17). Wij geven daar een eigen invulling aan. Werkgroepen staan garant voor de opvolging van vaste of tijdelijke actiepunten zoals kwaliteitszorg, human resources, promotie, financiële werkgroep en algemene coördinatie. De werkgroepen brengen verslag uit aan het volledige team. Op die manier streven we naar een zo optimaal mogelijke werknemersparticipatie en basisdemocratische besluitvorming.

Zelfbeheer

Organisatievorm

Zelfbeheer is de organisatievorm waarbinnen alle deelnemers een maximale deelname aan het beheer van de organisatie opnemen, waar machtsverschillen tot een minimum worden teruggebracht en waar de volle verantwoordelijkheid voor de opgenomen taken wordt verdeeld. Dit in een sfeer van gelijkheid en wederzijds respect. Zelfbeheer heeft dus een aantal belangrijke uitgangspunten:

- > engagement
- > gelijke kansen
- > solidariteit

Engagement

- **Naar elkaar:** Engagement is de invulling die wij geven aan een virtueel contract of verbintenis met anderen. We zien dit als het voor elkaar opnemen, het naar waarde schatten en het rechtvaardig afmeten van elkaars inspanningen om tot een goed product te komen.

- **Naar klanten en leveranciers:** De verbintenis naar klanten is de meest uitgesproken. Maar we trachten de louter zakelijke basisverbintenis te overstijgen. Projecten en samenwerkingsvormen tussen mensen die iets extra bijdragen aan de samenleving trekken onze aandacht. Zo maken wij ons engagement waar om samen aan een betere wereld te werken.

- **Naar de buurt:** De buurt dat zijn ook wij. Organisaties huren voor hun werking tegen een democratische prijs ruimten van De Wrikker. Wij ondersteunen ook maatschappelijk waardevolle projecten en initiatieven in de buurt. En gezien de engagementen van onze medewerkers is ook de werkvloer een beetje buurt- en ontmoetingsplaats.

Gelijke kansen

Onder gelijke kansen verstaan we dat ieders vermogen tot het bijdragen van constructieve deelname ten volle wordt aangemoedigd en benut. Gelijkwaardigheid is als beginsel hierin fundamenteel. Verschillen in ervaring, engagement en anciënniteit mogen niet leiden tot minder kansen voor collega's met minder ervaring, engagement en anciënniteit. Ook vorming is een essentieel onderdeel om betere prestaties te bereiken en leidt tot meer engagement en verantwoordelijkheid.

Ook belangrijk: gelijke kansen in de persoonlijke invulling van werktijden en het afwegen van verantwoordelijkheid over de job in het beste evenwicht met het eigen familiaal en sociaal leven.

En dan is er ook solidariteit

Intern: solidariteit met collega's en begrip voor situaties die niet zijn zoals de eigen situatie. Solidariteit betekent hier ook erkenning en ondersteuning. Extern: een solidaire opstelling naar klanten en organisaties, maatschappelijke initiatieven en nieuwe projecten. Het als groep kleur bekennen zet bovendien eensgezindheid kracht bij. Mens en milieu zijn verbonden met de werkplek. De maatschappij waarin we leven drukt een stempel op de persoon die we zijn op die werkplek. Ons engagement uit zich in weloverwogen acties op gebied van milieu, arbeidsethiek, projectsteun, vertegenwoordiging ...

Waardenkader

A. Medewerkers van De Wrikker engageren zich op drie vlakken:

1. Een duurzame en eerlijke relatie met onze klanten onderhouden.

- > We maken met onze klanten duidelijke afspraken over prijs, snelheid en kwaliteit.
- > Dialoog is de hoeksteen van de relatie tot onze klanten.
- > Ook in geval van conflict hebben onze klanten recht op een eerlijke behandeling.

2. De continuïteit van het bedrijf verzekeren.

- > We werken samen aan de uitbouw van een economisch gezond bedrijf, waardoor inkomen en werkzekerheid voor de werknemers wordt gerealiseerd.
- > Investerings in mensen en middelen is terug te vinden in het globale businessplan

en houdt rekening met de marktmechanismen en ons waardenkader.

3. Maatschappelijke keuzes en engagementen mogelijk maken.

- > De Wrikker is geen doel op zich, maar een omgeving die ruimte biedt voor maatschappelijk engagement.
- > Onze doelgroep zijn profit- en socialprofitklanten die een bijdrage leveren tot de ontwikkeling van een betere samenleving.
- > Wij profileren ons als een bedrijf dat begaan is met mens, maatschappij en leefmilieu en gaan het engagement aan om dit elke dag waar te maken, in een collectief streven naar:
  - solidariteit (People)
  - duurzaamheid (Planet)
  - efficiëntie (Profit)

B. Iedere medewerker is verantwoordelijk* voor zijn of haar functioneren in De Wrikker.

1. Iedere medewerker is **verantwoordelijk op professioneel gebied**, door binnen zijn of haar taak te voldoen aan de kwaliteitsnormen die vastgelegd zijn in de verschillende afdelingen: onthaal, prepress, drukken, afwerken ...

2. Iedere medewerker is **verantwoordelijk op operationeel vlak**, door een efficiënte, effectieve werkwijze te hanteren binnen de daartoe voorziene werktijden. In overeenstemming met afspraken en engagementen tegenover klanten.

3. Iedere medewerker is **verantwoordelijk voor het respecteren van de ethische waarden** die De Wrikker zich stelt als maatschappelijk geënga-

geerde organisatie, in het streven naar een sociale, ecologisch bewuste en verdraagzame samenleving.

4. De medewerkers verbinden zich ertoe een **solidair standpunt** in te nemen in de externe communicatie met klanten, leveranciers, verwante groeperingen en personen.

* De consequentie van deze verantwoordelijkheid houdt in dat:

1. medewerker(s) kunnen worden aangesproken indien zij zich niet houden aan deze afspraken.
2. bij manifeste of zware fouten de groep zich kan beraden en door middel van sanctierecht de samenwerking kan herbekijken of zelfs beëindigen.

Waardenkader (vervolg)

C. Samenwerking

1. Wij streven naar een **goede verstandhouding** tussen alle medewerkers.
2. Door een beleid van **openheid en dialoog** willen wij competenties en verantwoordelijkheden, opbouwende kritieken, conflicten en emoties bespeikbaar maken.
3. De Wrikker wil een **bedrijfsklimaat** creëren waarin door overleg rekening kan worden gehouden met de noden van de organisatie en de persoonlijke en professionele wensen van ieder.
4. Werkverdeling en taaktoewijzing gebeuren op een **solidaire manier**.
5. Werkafspraken worden in **overleg** gemaakt of gewijzigd, en nagekomen.

D. Gelijwaardigheid en zelfbeheer

1. We vertrekken voor iedereen van een **gelijk loon**, dat in beperkte mate door anciënniteit aangevuld wordt.
2. Elke medewerker heeft één **stem in het beleid** van De Wrikker. Deze stem krijgt draagkracht door:
  - > engagement om een bijdrage te leveren in de kwaliteitsvolle ontwikkeling van De Wrikker
  - > beroepservaring en competenties terzake
  - > anciënniteit
3. Zelfbeheer is de organisatievorm waarbinnen alle werknemers **maximaal deelnemen aan het beheer** van de organisatie, waar machtsverschillen tot een minimum

worden teruggebracht en waar de volle verantwoordelijkheid voor de opgenomen taken wordt verdeeld. Dit in een sfeer van **gelijkheid en wederzijds respect**. Zelfbeheer heeft een aantal belangrijke uitgangspunten:

- > engagement
- > gelijke kansen
- > solidariteit

Dit waardenkader staat voldoende garant voor de manier waarop we ons geactualiseerd zelfbeheer willen organiseren.

E. De Wrikker als organisatie

De medewerkers verklaren zich akkoord met een **netwerkstructuur** waarbij de besluitvorming voortkomt uit:

1. **Algemeen overleg:** vormgeven en sturen van beleid en werkgroepen.
2. **Kwaliteit:** bewaken van kwaliteitsnormen voor een optimale klanttevredenheid.
3. **Human resources:** benoemen en ontwikkelen van kerncompetenties en verantwoordelijkheden.
4. **Promotie:** het concreet en consequent vormgeven en uitdragen van ons profiel en onze waarden.

Deze invalshoeken krijgen een plaats in de organisatievorm (organigram) van De Wrikker.

Uurverdeling en personeel

Bij De Wrikker kan iedereen zélf en in overleg met de directe collega's bepalen welk schema van werkuren voor zijn thuissituatie én voor De Wrikker de meest wenselijke is. We passen deze manier van werken ook toe op de vakantieplanning.

De Wrikker telt momenteel 7 medewerkers in be-
diendenstatuut (2020). De verhouding man-vrouw
is 5-2. De 7 medewerkers werken niet allemaal vol-
tijds, en vullen in totaal 6 vte (voltijds equivalent).

	<i>Personen</i>	<i>Uren</i>
<i>Onthaal</i>	1	38
<i>Prepress</i>	3	91,24
<i>Druk</i>	1,5	49,4
<i>Afwerking</i>	1,5	53
		231,6

De Wrikker wil optimale werkomstandigheden creëren waarin werknemers op een gezonde en veilige manier hun werkzaamheden kunnen uitvoeren. Persoonlijke ontwikkeling en competentie zijn voor ons belangrijk. Optimale werkomstandigheden helpen om met werkdruk om te gaan en hebben een positief effect op de lichamelijke en geestelijke gezondheid van werknemers.

Afspraken met medewerkers zijn vastgelegd in het huishoudelijk reglement, de individuele contracten en het waardenkader (zie p. 18-20). Dit zijn afspraken over betalingen, ziekteverzuim, algemene regels in verband met werkomgeving etc. Onze werkgroep hr neemt alle verantwoordelijkheid op zich voor een gezond personeelsbeleid binnen een open dialoog. Overleg vindt ook plaats via atelier-overleg en in functioneringsgesprekken.

Het personeelsverloop is altijd heel beperkt gebleven. Sinds het ontstaan van De Wrikker in 1975 zijn de starters van toen na een volle loopbaan met verdiend pensioen. Ze zijn niet allemaal vervangen omdat de omzet wat gedaald is, nieuwe machines sneller werk leveren, jobs intern zijn verschoven en sommige facetten zoals boekhouding nu extern gebeuren.

Bij aanwerving van personeel zijn de kansen op basis van gender, afkomst, leeftijd of beperkingen gelijk, dat spreekt voor zich.

Vorming

Het ontwikkelen van kennis en vaardigheden is erg belangrijk. Niet alleen voor de kwaliteit van de producten en diensten, maar ook voor de ontwik-

keling en tevredenheid van de medewerkers. Elk personeelslid kan zélf bepalen welke vorming adequaat is voor de uitoefening van zijn of haar job. Vanuit de groep worden eveneens nuttige vormingsmomenten naar voor geschoven als daartoe aanleiding is.

De Wrikker investeert regelmatig in automatisering en nieuwe technieken en dus is regelmatige bijscholing noodzakelijk. Vaak houdt vorming verband met de aankoop van een nieuwe machine of softwarepakket. De kosten hiervoor zitten verwerkt in de kosten voor aanschaf van apparatuur. Hierdoor is het erg moeilijk om aan te geven welk bedrag we specifiek in opleiding investeren.

Mensvriendelijk

De werkzaamheden bij De Wrikker zijn niet geheel ongevaarlijk. Drukkers die te lang in aanraking zijn met IPA (isopropylalcohol) hebben op termijn kans om OPS (organisch psychosyndroom of schildersziekte) op te lopen. Om de emissie en het gebruik van IPA te reduceren, kochten we in 2004 als eerste Belgische drukkerij de alcoholvrije EcoColorpers aan van Heidelberg. Hierdoor werd de emissie van IPA in onze drukkerij flink gereduceerd.

Om risico's en ziekteverzuim te beperken en de gezondheid te verbeteren, hebben we altijd bijzondere maatregelen genomen:

- > gehoorbescherming: alle medewerkers aan machines hebben gehoorbescherming aan, of hebben de mogelijkheid daarvoor te kiezen;

- > OPS: geen gebruik van vluchtige stoffen (uitgezonderd IPA, zie hiernaast);
- > automatische wasinrichtingen op alle persen;
- > gezondheid: rookverbod in de gebouwen en stimulans om te stoppen met roken;
- > gezondheid: fietsplan met fietskilometervergoeding sinds 2007, maar er wordt al veel langer gefietst;
- > rugklachten: aankoop van solide bureaustoelen voor de prepress en administratie;
- > beeldschermwerk en kleurweergave: aankoop van Eizo kleurechte schermen die kwalitatief erg goed zijn maar ook de ogen sparen en geen straling afgeven;
- > gratis fris- en fairtradedrank ter beschikking voor wie het te warm krijgt ... bewust geen keuze voor airconditioning vanwege zijn impact op de gezondheid en het milieu;
- > de nieuwe snijstraat is ergonomisch minder belastend voor wie de machines bedient.

Wie is klant?

Onze klanten komen uit verscheidene hoeken. Zowel organisaties als bedrijven en eenmansondernemingen kloppen aan onze deur voor drukwerk. We merken dat veel van onze klanten principieel voor onze bedrijfscultuur en principes kiezen.

Onze klanten situeren zich hoofdzakelijk in de provincie Antwerpen, maar ook vaak daarbuiten, en soms ver daarbuiten.

Naast verschillende drukwerkproducten is De Wrikker ook gespecialiseerd in complete producties (tot en met de postverzending), waarvoor we samenwerken met sociale werkplaatsen. We produceren een zeer breed pakket aan diverse soorten drukwerk: klein, groot, weinig, veel, dik en dun!

Beleid

Bij De Wrikker wordt met de klant meegedacht in oplossingen, besparingen en milieuvriendelijkheid. Om kwaliteit te bieden op grafisch en communicatief gebied hebben we alles in huis en kunnen we zelfs aanvullende producten en diensten leveren als deel van ons voorstel. Wij denken proactief met de klant mee na over zijn of haar eindproduct.

Afgeleverde producten worden altijd duidelijk getekende, waardoor ze zonder problemen terug te vinden zijn en geen twijfel laten over de inhoud ervan.

Klanten worden warm en hartelijk onthaald in een open huis. De ateliers zijn niet afgesloten en werkelijk iedereen is aanspreekbaar. Extra tijd wordt vaak vrijgemaakt om mensen wegwijs te maken

Met wie we samenwerken

in grafische technieken en de boeiende wereld van het bedrukte papier. Ook worden regelmatig rondleidingen op vraag en op maat gegeven, van kleuterklas tot hogeschool. De respons is steeds uitermate positief en dankbaar.

Klantenbevraging

In 2009 hield De Wrikker een brede klantenbevraging die liep over een periode van drie maanden. Op die manier bereikten we ongeveer 120 klanten. De uitkomst ervan was positief maar bracht ook enkele werkpunten aan het licht. Die hebben we de voorbije jaren stap voor stap aangepakt want klanttevredenheid is erg belangrijk voor ons. We blijven vragen en suggesties van klanten ernstig nemen en gaan ermee aan de slag.

Privacy

Vertrouwelijkheid van klantinformatie is voor De Wrikker erg belangrijk. Adresgegevens van klanten of adreslijsten voor verzending zijn niet beschikbaar voor derden en worden na gebruik verwijderd.

Volgens de voorschriften van de GDPR (General Data Protection Regulation, algemene verordening gegevensbescherming) worden gegevens 100% vertrouwelijk behandeld. We zijn nog nooit klantgegevens kwijtgeraakt. We hebben ook nog nooit klachten van klanten ontvangen over onze omgang met hun gegevens.

Partners

De Wrikker maakt alle producten zoveel mogelijk zelf. Als dat niet kan, organiseren we wel het parcours en doen we een beroep op externe partners. Voor de eindafwerking van bepaalde opdrachten, zoals het verzendklaar maken van tijdschriften, komt het werk soms terecht bij sociale werkplaatsen.

Bij de keuze van partners houden we in de eerste plaats rekening met kwaliteit, betrouwbaarheid en waarden. Prijs is daar soms ondergeschikt aan. In veel gevallen kunnen we zelfs spreken van een kameraadschappelijke samenwerking!

Sociale aspecten

We doen principieel niet mee aan export of uitbesteding naar verre landen omwille van de goedkope arbeidskrachten. We verwerpen ook die houding bij andere bedrijven.

Onze impact op het milieu

Basisgedachte

Sinds ons ontstaan zijn we bezig met onze invloed op het milieu en kiezen we voor de best mogelijke technologie. We zijn continu op zoek naar ingrepen om onze invloed op het milieu te verkleinen of beperken. Klanten en leveranciers zijn zich daarvan bewust en appreciëren onze inzet al jaren. Bij De Wrikker besteden we veel aandacht aan de inkoop van producten. Elke nieuwe stof wordt beoordeeld op de invloed op het milieu, de restafval en de mensen die ermee werken. Dat is de reden waarom we lastige vragen blijven stellen aan verkopers.

Duurzaam aankopen

Veel mensen willen duurzamer aankopen. Ook voor drukwerk. We verwachten dat steeds meer bedrijven, organisaties en overheden op dit vlak bewuste keuzes zullen maken.

Papier

De Wrikker drukt sinds zijn ontstaan zoveel mogelijk op gerecycleerd houtvrij en chloorvrij papier en we trachten de keuze van de klant in die richting te sturen. Gezien het ruime aanbod in gerecycleerde papiersoorten hebben klanten vaak geen moeite om binnen dit aanbod keuzes te maken. Indien klanten toch kiezen voor houthoudend papier, komt gelabeld papier van Nordic Swan, Blauwer Engel, EU-Ecolabel, PEFC of FSC in aanmerking. Bij De Wrikker zijn we ons bewust van de manier waarop FSC-labeling hoogst twijfelachtig tot stand komt (*). Toch vinden we dit nog altijd een betere keuze dan de onwetendheid over de herkomst van hout.

(* *Reportage "Duurzaam op Papier" (2010 / duur 39 min.) uitgave Leo Broers en An-Katrien Lecluyse met steun van MO (Mondiaal Magazine) en de Vlaamse overheid.*
www.mo.be/magazine/september-2010/duurzaam-op-papier
www.dewereldmorgen.be/artikel/2012/09/21/duurzaam-op-papier-de-volledige-documentaire-nu-online

De Wrikker is NIET FSC-gecertificeerd.

Dat heeft zijn redenen.

- > We drukken hoofdzakelijk op 100% gerecycleerd papier, wat nog veel beter is.
- > Het FSC-label is niet onbesproken (zie p. 29), en we kijken graag verder dan een label lang of breed is.
- > We hebben niet genoeg ruimte om een aparte FSC-productieketting in te richten, maar we kopen principieel wel gelabeld papier aan als de keuze voorligt.

We moedigen onze klanten steeds aan de keuze voor het milieu te laten doorwegen.

Meer en vooral juiste info over papier en milieu:
www.papierpraat.nl/duurzaamheid

Andere belangrijke labels:

- Nordic Swan (www.svanen.se)
- Blauwer Engel (www.blauer-engel.de)
- PEFC (www.pefc.be)

Inkt

Offset-drukinkten bestaan vooral uit oliën. Die kunnen ook in meerdere of mindere mate bestaan uit plantaardige oliën. Voor fullcolor (CMYK drukwerk) en Pantonekleuren maken we enkel gebruik van biologische inkt. Deze inkt bestaat voor 100% uit plantaardige oliën! Voor fluokleuren en zilver of goud gelden uitzonderingen.

Bij bepaalde types van lakken en vernissen die we op speciaal verzoek van klanten gebruiken, geeft De Wrikker vooraf aan dat deze stoffen niet vallen onder de criteria voor duurzaam inkopen.

Het gebruik van deze vernissen en lakken is bij ons erg beperkt (minder dan 1% van het werk). Een klein deel afkomstig van het spoelwater in een drukpers, wordt in sterk verdunde concentraties geloosd op de riolering.

Wasproducten

Bij het gebruik van reinigingsmiddelen verdampen er vluchtige organische stoffen. De Wrikker gebruikt al jaren K3-vloeistoffen voor het dagelijks reinigen van drukpersen, omdat ze minder gevaarlijke bestanddelen bevatten en dus een kleinere impact hebben op de gezondheid van de medewerkers.

APEO staat voor alkyl-fenoethoxylaten. Deze stof wordt vaak toegevoegd aan onder andere reinigingsmiddelen en is slecht voor waterorganismen. Halogenen zijn slecht biologisch afbreekbaar en kunnen zich ophopen in dieren zoals vis en vee, en bij consumptie hiervan ook in mensen. Ftalaten zijn weekmakers en zijn ook schadelijk voor mens en milieu. Vanwege deze schadelijke effecten willen we het gebruik van deze stoffen tot een strikt minimum beperken.

Energie

Na een energiescan in 2008 is bij De Wrikker gaandeweg werk gemaakt van bijkomende acties. Een nieuwe zuinige gasbrander voor de verwarming van onze ateliers (2009) en dakisolatie (2010) waren in dit kader de grootste investeringen. Idem voor de voorbouw (2019).

We zijn ons bewust van de impact van het verbruik door verschillende machines. Waar mogelijk gaat de stekker of de computer uit. De server daarentegen draait continu.

Indien zich grote schommelingen voordoen in ons verbruik starten we een onderzoek om eventuele besparingen door te voeren. Onze 100% groene stroom wordt geleverd door Ecopower, eveneens een coöperatie.

Onze oudste zonnepanelen dateren van lang voor de hype (2002) en hun opbrengst is miniem maar we hebben er toen reeds voor gekozen de groene energieproductie actief te steunen en te promoten zonder dat het uit puur economisch oogpunt interessant zou zijn zoals dat vandaag de dag is.

De opbrengst van onze eerste generatie zonnepanelen bedroeg sinds de plaatsing 15068 kWh (2010). Het rendement van de nieuwste generatie zonnepanelen is veel hoger. De Wrikker heeft daarom (2019) ook over het hele ateliërdak de panelen nog uitgebreid. Voordeel aan de stroomoogst is dat ze dagelijks meteen gebruikt kan worden.

Een dak vol zonnepanelen is vandaag de dag echter als bedrijf niet meer hét groenste of duurzaamste alibi ... voor ons niet althans.

Afval

Van oudsher is afval een belangrijke zorg. Bij elke aankoop hebben we altijd gekozen voor de (vaak duurdere) minst milieubelastende alternatieven. Zowel het voorkomen, verminderen en hergebruiken van afvalproducten zijn aandachtspunten. De laatste jaren zien we in de sector eindelijk een groeiend bewustzijn, en dankzij technische ontwikkelingen is het nu mogelijk om chemie grotendeels te verwijderen in het productieproces. CTP, pdf-workflow, inktprofielen, nieuwe meettechnieken, minder proefvellen ... dragen allemaal bij tot de vermindering van afval. Herbruikbare afvalproducten (vooral uit verpakking, maar ook resten omslagen en papier) gaan naar creatieve klanten en burens. We promoten dit ook op onze Facebookpagina. Het resterende productie- en verpakkingsafval wordt gesorteerd aangeboden en afgehaald door gespecialiseerde bedrijven die het afval grotendeels opnieuw tot grondstof verwerken en verkopen.

Bij aankoop van materialen kijken we uit naar producten met een beperkte milieubelasting en kijken we permanent uit naar betere opties. Voor het schoonmaken maken we sinds 2009 gebruik van wasbare poetsdoeken, waardoor de hoeveelheid restafval sterk wordt beperkt. Palletten worden hergebruikt of voor hergebruik afgegeven. In de ateliers hebben we onze eigen aangepaste (verstevigde) palletten die permanent roteren om ook daar structureel afval te beperken.

Het 'huishoudelijk' restafval is niet veel meer dan een gemiddeld groot gezin. Eén keer per week wordt onze container voor gemengd afval opgehaald door de ophaaldienst. Gezien de verplichting voor gescheiden ophaal staat er soms ook een gft-container, of een pmd-zak buiten. Tonercassettes van printers worden vanaf ons verzamelpunt ten voordele van Natuurpunt opgehaald voor hergebruik of recyclage. Klanten en burens kennen ons verzamelpunt.

Transport

Eisen stellen aan transport is moeilijk maar zeker is dat voor elk transport wordt gezocht naar mogelijk combineerbare leveringen (bijvoorbeeld ritten naar Brussel, Gent, Leuven ...), transporten per fietskoerier of taxi. Meestal wordt het afgewerkte drukwerk zelf opgehaald door de klanten. Onze CO₂-uitstoot voor transport zit sinds de cargo-fietsen op een strikt minimum. Woon-werkverkeer: vijf mensen komen met de fiets naar het werk en krijgen hiervoor een fietsvergoeding. Eén medewerker komt met het openbaar vervoer, daarvoor gebruiken we een debetalersysteem. Eén persoon komt met de auto, die gebruiken we ook voor leveringen aan huis of dringende verplaatsingen.

De Wrikker bezit geen bedrijfswagen(s).

Acties in het verleden

De Wrikker heeft altijd op verschillende gebieden geïnvesteerd in het milieu. De volgende investeringen zijn in het verleden gerealiseerd en hebben betrekking op een bredere kijk: het milieu, dat zijn ook de werknemers, klanten, burens etc.

We gaan terug tot 1988 ...

1988

- > De kleefband die we gebruiken om onze dozen te dichten, vervangen we door papieren kleefband die na (her)gebruik samen met de doos bij het oude papier kan.

1992

- > Aankoop van een waterspaarsysteem naast de ontwikkelmachine van de prepress. Het spoelwater wordt in een gesloten kring gebruikt in plaats van de open kraan.

1995

- > Deelname Open Bedrijvendag onder organisatie van Hefboom vzw; apart circuit van bedrijven in de Sociale Economie. Veel enthousiaste burens en klanten komen kijken.
- > Klantenbevraging over kwaliteit.

1996

- > Aankoop van een inriem-machine op basis van papieren bandjes!

- > Vaste samenwerking met verschillende fietskoerierdiensten.

1998

- > Ontwerp werkbonnen. Interne communicatie verbeteren en foutmarge verkleinen.
- > We bieden nu ook websites aan voor klanten die deze stap nog niet hebben gezet en tegen een lichte prijs willen geholpen worden.
- > Afval: aankoop gft-container voor gescheiden ophaling.
- > Aankoop densitometer Techkon: meer controle op kleur, rechtstreekse tijd- en papierbesparing!

1999

- > Verhuis van de prepressafdeling naar de 'zolder'. Nieuwe knappe werktafels in 100% gerecupereerd mdf-materiaal!
- > Aankoop van een Heidelberg Speedmaster 74 met keertrommel: drukwerk in één kleur kan nu meteen recto-verso.

2002

- > Aankoop filmbelichter. We belichten nu onze eigen films en sparen heel wat tijd en vervoerskosten uit.
- > Plaatsing van 20 zonnepanelen op het zuidgerichte dak van de prepress.

2003

- > Herinrichting van het onthaal, vloer, verlichting, bioverf, meubels in inlands hout.
- > Aankoop PrintPlus prijsberekenningssoftware om op termijn onze zelfgeschreven Lotus123 te vervangen.
- > Aankoop werkkledij en veiligheidsschoenen voor drukkers en afwerkers.
- > Installatie van luchtbevochtigingssysteem met osmose.
- > Herwerking van onze montageschema's: meer efficiëntie en eenvormigheid, minder afval. Tijdwinst en betere kwaliteit.

2004

- > Uitgave van een folder over De Wrikker ... Onze alcoholvrije pers verdient extra aandacht!
- > Vrije wifi voor iedereen in de buurt: plaatsing van een verdeelantenne op het dak van de voorbouw, initiatief MeMO.

www.wirelessantwerpen.be

2006

- > Aankoop van drie kleurechte Eizo-schermen voor de prepress: beter kleurbeheer en véél minder belastend voor de oogjes.

2007

- > Aankoop klein etikettenprintertje om via etikettering op de dozen duidelijk te maken wat erin zit, en hoeveel.
- > Fietskilometervergoeding voor iedereen die fietst. Jaarlijks fietsen we ongeveer 131.000 kilometer bij elkaar!

- > ISDN-verbinding. Onze afhankelijkheid van het internet groeit gestaag maar het gaat gelukkig snel. De evolutie ook ...

2008

- > Installatie CTP-plaatbelichter: chemieloos en zonder waterverbruik. Alle chemie is nu grotendeels gebannen!
- > Voedselteams mogen onze inkomhal gebruiken voor het leveren en afhalen van fruit en groenten.
- > Energiescan!

2009

- > Bouw van doucheruimte en kleedkamer voor de drukkers en lange-afstand-fietsers.
- > Terugbetaling openbaar vervoer trein- en busabonnementen.

2010

- > Aankoop 100% groene stroom bij Ecopower cvba. Nog steeds top groene energie.
- > Inktcartridges worden afgehaald ten voordele van Natuurpunt. We installeren een verzamelpunt, ook voor de buurt.
- > Dakisolatie voor de hoge atelierruimtes.
- > Energie: een nieuwe zuinige cv-ketel!
- > Vervanging kleine Speedmaster 52 drukpers: zuiniger, sneller en kwalitatiever.
- > Nieuwe inkomvloer en toegangspoort, schilderen van de gevel, inrichting van de lichtbak en gevelbanners. Opvallen mag!
- > VDSL-verbinding. Nog sneller en betrouwbaarder, zeker voor zwaardere bestanden.
- > Publicatie eerste duurzaamheidsverslag.

2011

- > Virtualisatie: we schrappen twee servers en komen tot een systeem van één scherm en één klavier voor de resterende server: veel zuiniger en plaatsbesparend.
- > Aankoop boekjes-lijmmachine. Minder verplaatsingen van drukwerk, betere kwaliteit boekjes, sneller.
- > Er worden klantenreacties verzameld die we op onze website gebruiken.
- > Een Facebookpagina die vrij snel een hoop volgers trekt!
- > Afreux (bevriend ontwerp bureau) maakt voor ons een promo- en voorstellingsbrochuur en neemt een hele stapel foto's.
- > We zijn bij de mede oprichters-coöperanten van de nieuwe coöperatieve NewB!

www.newb.coop

2015

- > Samen met start-ups 'M'achine (zeefdruk) en RE-DO (papierhergebruik) maken we een start rond het delen van atelierruimtes en machines. www.redopapers.com
- > We doen mee aan 'Made in Berchem' een open-ateliers-tour, en Berchem Creatives.
- > We worden lid van Buurtijd, een ruilsysteem vanuit Buurthuis Posthof vzw.

2019

- > Nieuwe banners voor de gevel.
- > We profiteren van tijdelijke leegstand in de voorbouw om de verwarming te vernieuwen.
- > Ook de 'klimaatjongeren' hebben baat bij allerlei verpakkingsmateriaal. Paneeltjes en karton gaan vlot de deur uit!

2020

- > Een update voor dit duurzaamheidsverslag!

Acties voor de toekomst

Acties en plannen zijn niet echt altijd te voorspellen. Zo werden vorige plannen wel eens afgekeurd wegens te duur. Toch kan dit onze ploeg niet weerhouden om nieuwe ideeën op tafel te werpen. Zelfs klanten komen bij ons wel eens voor de dag met leuke ideeën.

Boetes

- > De Wrikker heeft nog nooit een milieuboete ontvangen. We leven de bestaande wetten na en doen ons best om milieueffecten te reduceren. Een boete zou in dat kader natuurlijk niet passen.
- > Er hebben zich nooit discriminatie-incidenten voorgedaan.

Meer dan eens uiten we bij De Wrikker (vooral tijdens de middagpauze) onze collectieve bezorgdheid over de wereld om ons heen. Het betreft zowel maatschappelijke en economische veranderingen in de directe omgeving als veranderingen en evoluties op lokaal en mondiaal niveau.

Als collectief beseffen we heel goed onze kleine en beperkte bijdrage in onze omgeving. Dat kan frustrerend zijn maar ook een sterkte: we denken nog steeds dat het belangrijk is om te ijveren voor verandering en we dragen dat ook uit. Jaarlijks brengt De Wrikker een handige kalender uit, vaak over een bewogen thema.

Op lokaal niveau willen we sinds ons ontstaan een pioniersrol vervullen en een alternatief promoten, bijvoorbeeld voor schoolgaande en studerende mensen in de vorm van rondleidingen, opendeurmomenten en stages.

De wereld rondom ons, dat zijn ook onze hurende gastorganisaties. We huisvesten niet toevallig organisaties voor maatschappelijke actie en verandering.

Anders omgaan met geld

We zijn ons ook bewust van problemen waarvan ons geldsysteem aan de grondslag ligt. Daarom zijn we ook op dat vlak zoekend naar de meest rechtvaardige oplossing. We willen niet dat ons geld belegd wordt in wapenhandel, kinderarbeid, dierproeven, milieuverontreiniging, etc. Ons spaargeld staat bij Triodos (www.triodos.be). In het verleden deden we o.a. mee aan het renteloos project van Netwerk Vlaanderen, nu FairFin (www.fairfin.be). En we zijn ook niet toevallig coöperant (én drukker) voor de nieuwe coöperatieve bank NewB vanaf dag één. (www.newb.be) Voor het buurtgerelateerde ruilen zijn we lid van Buurtijd (www.buurtijd.be).

Facturen van leveranciers worden bij ons zo snel mogelijk verwerkt. Dit levert ons jaarlijks een mooie som kortingen op.

De Wrikker maakt winst

Anders waren we geen bedrijf. Een klein procentje wordt (niet eens jaarlijks) als dividend uitbetaald aan de aandeelhouders: dat zijn wijzelf, én enkele buitenstaanders die op de algemene vergadering een kritisch oogje in het zeil houden. Externe mensen hebben dus geen cruciale invloed op wat wij zelf willen doen, en strijken ook geen grote sommen geld op. De rest van de winst wordt terug geïnvesteerd in De Wrikker.

We zijn niet ongevoelig voor opdrachtgevers met zeer beperkte middelen. Op een deel van ons werk geven wij kortingen, naargelang de nood van de klant of de inhoud van het drukwerk. Vanuit ons engagement en enthousiasme naar een bepaald project gaan we soms over tot sponsoring.

CTP > Computer To Plate. Computergestuurd vervaardigen van drukplaten door middel van warmtelasers die het beeld 'vastzetten' op de drukplaat.

DTP > Desktop Publishing. Het bewerken en opmaken van documenten voor drukwerk of web.

GRI > Global Reporting Initiative. Organisatie die de criteria voor duurzaamheidsverslaggeving ontwikkelde (www.globelreporting.org).

IPA > Isopropylalcohol, slecht voor het geheugen. Drukkers die te lang in aanraking zijn geweest met dit vluchtige product hebben op termijn kans om OPS (organisch psychosyndroom of 'schildersziekte') op te lopen.

MVO > maatschappelijk verantwoord ondernemen.

CMYK > De vaste basiskleuren voor vierkleurendrukwerk: cyaan, magenta, yellow en zwart.

PDF > Portable Document Format. Pdf-bestanden laten veilig en stabiel verwerking toe en zijn veel kleiner in omvang, wat transport ook vergemakkelijkt.

PMS > Pantone Matching System. Internationaal kleurcoderingssysteem voor kleuren die niet in opbouw van de vier basiskleuren (CMYK) gedrukt worden. Kleuren komen tot stand door een aantal basiskleuren te mengen. Pantonekleuren hebben een veel groter kleurwaai-er-bereik dan de door CMYK samengestelde kleuren.

Prepress > Omvat alle voorbereidingswerkzaamheden die nodig zijn om een drukvorm te kunnen maken. Hieronder vallen DTP, scannen en beeldverwerking, grootmontage en plaatvervaardiging.

VOS > Vluchtige organische stoffen.

Workflowsoftware > Een programma dat als een ketting van toepassingen zorgt voor het kritisch en halfautomatisch verwerken van data en daarbij feedback geeft.

1 NO POVERTY

2 ZERO HUNGER

3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING

4 QUALITY EDUCATION

5 GENDER EQUALITY

6 CLEAN WATER AND SANITATION

7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY

8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH

9 INDUSTRY INNOVATION AND INFRASTRUCTURE

10 REDUCED INEQUALITIES

11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES

12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION

13 CLIMATE ACTION

14 LIFE BELOW WATER

16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS

17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

zorg voor elkaar, de groep, klanten en bezoekers en de werkomgeving

gelijkekansen-beleid, gelijk loon, gelijkwaardige inspraak

zonnepanelen, stroom van Ecopower, uit principe

best mogelijke technieken die voor iedereen goed zijn

ruimte delen met start-ups en allerlei organisaties

vorming om beter in je schoenen en je vak te staan

bewust omgaan met water, spaarzaam, afvalbeperking

zelfbeheer, coöperatieve principes en transparantie

eerlijke prijzen, gelijke lonen en horizontaal beleid

duurzame producten, fairtrade en blijde klanten, open ateliers

De Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goals) is de nieuwe mondiale ontwikkelingsagenda voor 2030. Ze worden gepromoot als de wereldwijde doelstellingen voor duurzame ontwikkeling. De SDGs vervangen de millenniumdoelstellingen die eind 2015 zijn vervallen. Er zijn in het totaal 17 doelstellingen met verschillende aandachtspunten.

Colofon:

Redactie en inhoud:
Drukkerscollectief
De Wrikker cvba – 2020

Met dank aan Frederika Hostens (www.frederika.be) en Leida Rijnhout (www.leapfrog2SD.org) voor hun erg gewaardeerde bijdrage!

Dit duurzaamheidsverslag is zoveel als mogelijk conform met de internationale richtlijn voor duurzaamheidsverslaggeving, de GRI.

De Wrikker cvba
Patriottenstraat 29
2600 Berchem
Tel.: 03 218 56 74
Fax 03 230 57 75
info@dewrikker.be
www.dewrikker.be

www.facebook.com/dewrikker

